

Мы, Партия, з табой!

Тваім агнём нягасным свет асвечан,
Твой голас родзіць водгулле наўсцяж!
Усёю сілай мыслі чалавечай,
Усёй гарачай сілай пачуцця,
Сваім сумленнем, сэрцам і душой
Мы, Партия, з табой!

Цвярдзей наш горды поступ год ад году,
Ясней наш зрок, спрытней работа рук!
Ты плоць і кроў, душа і мозг народа,
Зара надзей, жыцця нястрымны рух!
Паклічаш ты на свята ці на бой —
Мы, Партия, з табой!

Праграмай шчасця годнасць чалавека
Ты да вышынь нязнаных узняла.
Мы ідзем — і ў твар нам вее вецер веку

Струменнем чыстым сонца і цяпла.
У працы, у шчасці, у радасці жывой
Мы, Партия, з табой!

Пакуль святло лье сонца з небасхілу,
Пакуль сінее неба над зямлёй,
Не разамкнуць ніякім чорным сілам
Табой з'яднаны непакісны строй.
Нас асяняе сцяг высокі твой,—
Мы, Партия, з табой!

Няма на свеце справы больш пачэснай,
Як спраўдзіць мары светлыя твае,
Праграма шчасця й міру! Ты, як песня,
З якою люд на бітву паўстае.
І нібы гром грукоча над зямлёй:
Мы, Партия, з табой!

У зале пасяджэння XXV з'езда Камуністычнай партыі Беларусі.

Слаўся, Айчына ты наша свабодная!

НАШ

Шырокім упэўненым крокам ідзе наш народ ад перамогі да перамогі. Залатым зернем сыплецца ў засеці плён яго працы на неабсяжных калгасных і саўгасных палях, новымі станкамі і магутнымі саракатоннымі самазваламі заявіла аб сабе Беларуска ССР на міжнародных выстаўках у Бруसेлі, Парыжы, Лондане, Мельбурне, у многія краіны свету адгружаюцца тавары нашай лёгкай прамысловасці. Уся наша краіна жыве цяпер адным высокародным імкненнем — як найлепш сустрэць з'езд роднай партыі, парадаваць Айчыну нябачанымі вытворчымі падарункамі.

Важнейшым этапам падрыхтоўкі Беларускага народа да гэтай славесна-гістарычнай падзеі з'яўляецца XXV з'езд Кампартыі Беларусі, які адбыўся ў канцы верасня ў Мінску. З'езд абмеркаваў праект Праграмы і Статута КПСС, справаздачныя даклады Цэнтральнага Камітэта і Рэвізійнай Камісіі КПБ, выбраў кіруючыя органы. У рабоце з'езда ўдзельнічалі лепшыя людзі рэспублікі — наватары прамысловасці і сельскай гаспадаркі, партыйныя і савецкія работнікі, вучоныя, інжынеры, настаўнікі і ўрачы. Сярод іх былі Герой Сацыялістычнай Працы Раіса Казлова — электрзаваршчыца «Гомсельмаша», Дзмітрый Барашкін — сталевар Мінскага аўтазавода, Уладзімір Баум — старшыня калгаса «Стханавец» Іўеўскага раёна, Герой Сацыялістычнай Працы Ганна Нікульская — свінарка саўгаса імя Дзяржынскага Капыльскага раёна, Уладзімір Галушка — старшыня калгаса «17-е верасня» Нясвіжскага раёна, вядомы нашым чытачам як член Беларускай секцыі Камітэта за вяртанне на Радзіму і развіццё культурных сувязей з суайчыннікамі, і многія іншыя.

Гаворачы аб сённяшнім дні рэспублікі, дэлегаты з'езда з глыбокім задавальненнем адзначылі, што цяпер амаль усе нашы прамысловыя прадпрыемствы паспяхова выконваюць і перавыконваюць свае вытворчыя планы. Па аб'ёму вытворчасці металарэзных станкоў у разліку на тысячу жыхароў БССР апырэдзіла ЗША, Англія, Францыя і Японія, па вытворчасці грузавых аўтамабіляў — Аўстрыя і Італія, па вытворчасці трактараў (без садова-гародных) — ЗША, Англія, Францыя, ФРГ і Італія.

Яшчэ зусім нядаўна ў рэспубліцы ішла гаворка аб неабходнасці дэтэрмінава выканаць сямігадку. Буржуазная прапаганда тады падняла крык, што гэта немагчыма. З таго часу прайшло толькі два гады. І вось за якія пяць — шэсць дзён да адкрыцця з'езда КПБ усе нашы гарады і вёскі абляцела радасная вестка: 95 прамысловых прадпрыемстваў Беларускага саўнаргаса дасягнулі ўзроўню 1965 года.

Сярод машынабудаўнікоў першымі на рубжэ апошняга года сямігадкі выйшлі калектывы заводаў: Мінскага трактарнага, Гомельскага сельскагаспадарчага машынабудавання, Магілёўскага «Строммашына», віцебскіх імя Кірава, імя Камінтэрна, заточных станкоў, Бабруйскага машынабудаўнічага імя Сталіна, Магілёўска-

РУЛЯВЫ

га металургічнага — усяго 14 прадпрыемстваў.

На рубяжы 1965 года выйшлі 20 прадпрыемстваў харчовай прамысловасці, 16 фабрык і заводаў лясной, папяровай і дрэваапрацоўчай, дзесяць прадпрыемстваў лёгкай прамысловасці, а таксама многа іншых фабрык і заводаў.

Цяпер каля 300 прамысловых прадпрыемстваў Беларускага эканамічнага раёна працуе з апырэджаннем кантрольных лічбаў сямігадовага плана ад аднаго да чатырох год.

Светлымі радкамі ў рапарт XXII з'езду КПСС уліваюцца працоўныя перамогі калгаснага сялянства БССР. Цяпер у нашай рэспубліцы на душу насельніцтва атрымліваецца мяса больш, чым у Англіі і Нарвегіі, малака — больш, чым у Англіі, ФРГ, ЗША. І гэта ў Беларусі, якая ў дарэвалюцыйны час была, самай беднай і адсталай заходняй ускраінай царскай Расіі. Сёння ж яна, дзякуючы клопам Камуністычнай партыі, ажыццяўленню ленынскай нацыянальнай палітыкі, стала адной з перадавых сацыялістычных рэспублік і паспяхова спаборнічае з самымі развітымі капіталістычнымі дзяржавамі ў развіцці эканомікі.

Гордасцю і радасцю напаўняюцца сэрцы савецкіх людзей ад усведамлення таго, што камунізм з далёкай будучыні, з цудоўнай мары лепшых розумаў чалавечтва становіцца рэальнасцю, здабыткам мільянаў. Усе мы ганарымся і радуемся таму, што не за гарамі ўжо наша заповітная мэта.

У радаснай творчай працы праходзяць нашы будні. Вызваліўшыся ад векавога прыгнёту пашчыкаў і капіталістаў, беларускі народ нястомна пракладае сабе шлях да новага, яшчэ больш шчаслівага жыцця. І ніякая сіла не зверне яго з значамай нашай роднай партыйнай дарогі.

Цудоўная наша ява, ясная наша будучыня. Вось чаму працоўныя Беларусі з неаслабнай увагай сачылі за работай XXV з'езда КПБ і ад душы радуюцца, што ён адобрыў праект Праграмы і Статут Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Выконваючы Праграму КПСС, беларускі народ, як і ўсе народы краіны сацыялізма, даб'ецца яшчэ лепшых поспехаў у сваім працоўным жыцці, умацуе магутнасць сваёй Айчыны, якая стаіць на варце міру і прагрэсу ўсяго чалавечтва.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЙ СЕКЦЫІ КАМІТЭТА ЗА ВЯРТАННЕ НА РАДЗІМУ І РАЗВІЦЦЕ КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЕЙ З СУАЙЧЫННІКАМІ

№ 75 (560)

Верасень 1961 г.

Год выдання 7-ы

Дэлегаты XXV з'езда КПБ (злева направа): Тацяна Бацунова — сакратар партыйнай арганізацыі саўгаса «Падалессе» Рэчыцкага раёна, Тамара Галлюновіч — загадчыца фермы буйнай рагатай жывёлы калгаса імя Хрушчова Стаўбцоўскага раёна, Мікалай Казлоўскі — цясляр Мінскага домабудаўнічага камбіната, Яўгенія Дзмідовіч — брыгадзір палыводчай брыгады калгаса «Радзіма Якуба Коласа» Стаўбцоўскага раёна, Тамара Каляда — цялятніца калгаса «Капаткевічы» Капаткевіцкага раёна, Іван Сабаленка — старшыня калгаса «Шлях камунізма» Брагінскага раёна, Антаніна Лебедзева — майстар Рэчыцкага ільнозавода і Марыя Сукач — даярка калгаса імя Кірава Камарынскага раёна.

Да юбілею паэта

Калектыву навуковых супрацоўнікаў літаратурнага музея Якуба Коласа Акадэміі навук БССР рыхтуе дастойную сустрэчу 80-годдзю з дня нараджэння народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. Юбілей у будучым годзе будзе шырока адзначацца грамадскасцю нашай краіны і ўсяго свету.

Навуковыя супрацоўнікі музея працягваюць шукаць невядомыя матэрыялы, фатаграфіі, дакументы, пісьмы, ненадрукаваныя творы паэта, папаўняюць экспазіцыю музея, вядуць падрыхтоўку адкрыцця мемарыяльных дошак, прысвечаных памяці Якуба Коласа.

Многае ўжо зроблена. 24 верасня, напрыклад, адбылося ўрачыстае адкрыццё мемарыяльных дошак у вёсцы Акіньчыцы, дзе нарадзіўся паэт, а таксама ў ляснічыхах Ласток, Альбучы і Смольня, дзе прайшлі дзіцячыя і юнацкія гады Якуба Коласа. Ва ўрачыстым свеце прынялі ўдзел калгаснікі, настаўнікі, школьнікі, работнікі культуры, беларускія паэты і пісьменнікі, навуковыя супрацоўнікі АН БССР. З правамі на мітынгах выступілі Пятрусь Броўка, Пятро Глебка, Янка Брыль, Іван Шамякін, Максім Лужанін і іншыя. Мемарыяльныя дошкі будуць уста-

ноўлены таксама ў Пінску, дзе працаваў Якуб Колас настаўнікам у дарэвалюцыйны час.

Акрамя гэтага, у музеі вядзецца навуковая праца. Нядаўна выдавецтва Акадэміі навук БССР выпусціла ў свет кнігу белетрыстычных нарысаў «З забытых дарог». Аўтар яе — вучоны сакратар літаратурнага музея Леў Мірачыцкі — пабываў у Люсіна, Пінкавічах, Пінску, дзе Якуб Колас настаўнічаў, а таксама ў іншых мясцінах, звязаных са знаходжаннем паэта, сустрэўся з людзьмі, якія добра яго ведалі, сабраў каштоўныя факты, успаміны, апісаў мясціны (Заканчэнне на 4-й стар.)

Адкрыццё мемарыяльнай дошкі ў Альбучы.

Вінішум рускіх эмігрантаў горада Чыкага са святам — саракагоддзём з дня заснавання іх Жаноцага таварыства.
Рэдакцыя.

На Міншчыне

Мовай лічбаў

Толькі за апошнія паўтара года прамысловыя прадпрыемствы вобласці асвоілі вытворчасць больш чым 600 новых відаў вырабаў, у тым ліку трактараў і аўтамабіляў новых марак.

На палях калгасаў і саўгасаў Міншчыны працуюць машыны агульнай магутнасцю звыш 900 тысяч конскіх сіл. 7.432 электраматоры ўстаноўлены і працуюць на розных участках сельскагаспадарчай вытворчасці. Іх магутнасць перавышае 50 тысяч кілават.

Толькі ў калгасах вобласці працуюць 957 спецыялістаў сельскай гаспадаркі.

Завочна, без адрыву ад вытворчасці ў агульнай 12 тысяч гарадскіх і сельскіх працаўнікоў. Звыш дзесяці тысяч чалавек атрымліваюць завочна сярэдняю спецыяльную адукацыю.

6.140 сем'яў калгаснікаў і рабочых саўгасаў справілі навазелле за мінулы і гэты гады. Больш чым чатыры з палавінай тысячы дамоў знаходзіцца ў стадыі будаўніцтва.

На вёсцы створаны і працуюць 96 універсітэтаў культуры.

Умацо ўваюцца нашы сувязі

і кантакты

Часам і няўдачы бываюць карыснымі. Каб не шэраг няўдач, мне, можа, і не давялося б пазнаёміцца з некалькімі цудоўнымі савецкімі людзьмі на Случчыне. Але лепш раскажу ўсё па парадку...

Са Слуцка наш карэспандэнт паведаміў у рэдакцыю: «У вёску Працэвічы да калгасніка Якава Савіцкага прыехаў у госці з Чыкага брат Аляксей Савіцкі. Вас цікавіць матэрыял аб ім?»

Аляксея Андрэевіча Савіцкага мы ведаем па артыкулу «Я удзіваюсь», надрукаванаму ў нумары 44 газеты «Голас Радзімы». Артыкул гэты, на нашу думку, не зусім правільны, але шчыры. Нагадаем нашым чытачам, аб чым пісаў у гэтым артыкуле Аляксей Андрэевіч...

Ён правільна гаворыць, што рускі народ — наш брат, і мова яго «не суседская, а братняя». Але, на нашу думку, Савіцкі памыляецца, калі сцвярджае, што трэба «адаць беларускай мове належны гонар за яе вялікую гістарычную ролю ў барацьбе беларусаў з інішаземнымі прыгнятальнікамі і пахаваць яе, як была пахавана памёршая лацінская і многа іншых моў у сусветнай гісторыі».

Нам хацелася пагутарыць з нашым земляком у вёсцы, дзе ён нарадзіўся і жыў да 16 год, дзе жывуць яго родныя і блізкія. І тут, на месцы, разабрацца, хто мае рацыю.

Да Слуцка і ад Слуцка да Працэвіч дарога вельмі прыгожая. Куды ні глянь, сады і сады. У сонцы купаюцца яблыкі, грушы, слівы. Павольна пад паведам слабага ветру круцяцца крылі ветракоў. А побач з гэтай даўняй тэхнікай — сьведкай сахі — на полі гудуць трактары, уздоўж дарогі бягуць электрычныя правады.

Па добрай дарозе мы хутка дабраліся да Працэвіч. У пачатку вёскі затрымаліся, спыталі жанчыну:

— Дзе тут жыве ваш госць з Амерыкі?

— У Якава. Вось хлопчык вам пакажа. Сядай, сыноч, у машыну.

Хлопцу гэта толькі і трэба. Ён хутка апынуўся ля шафэра.

Дамы ў Працэвічах, зрэшты як і ў іншых вёсках на Случчыне, у большай частцы новыя, з вялікімі вокнамі. Перад кожным

домам садочак. Вуліца, як алей ў парку.

Неўзабаве хлопчык, паказваючы на прыгожы дом, крыкнуў:

— О-нё-нё!

Машына стала. Заходзім у хату. Знаёмімся з гаспадаром і гаспадыняй.

— А дзе ж ваш госць?

— Паехаў у Слуцк да стрыечнага брата. Але вы сядайце.

Не паспелі мы сеці, як на стала ўжо з'явіліся цудоўныя духмяныя яблыкі. Ставячы іх на стол, цётка Аўдоця запрасіла:

— Калі ласка, пакаштуйце нашых яблыкаў.

Якаву Савіцкаму семдзесят год. Яго жонцы — Аўдоці Данілаўне — шэсьцьдзесят пяць. Маюць дом, садзік, карову, свіней, курэй. Ад калгаса атрымліваюць пенсію.

— А яшчэ, як трэба, дык у працы маладым не ўступлю, — гаворыць Якаў.

Гаспадар і гаспадыня гавораць на чыстай прыгожай беларускай мове. Калі гаспадар што-небудзь не дагаворыць, гаспадыня сціпла дапаўняе яго. Адчуваюцца, што яны вельмі згодна жывуць.

— Як маецца госць?

— Добра. Падабаецца яму. Ён жа як выехаў у 1913 годзе, дык васьм першы раз убачыў родную вёску. Не пазнаў Працэвіч...

— Дзе ж яму пазнаць? Былі хаткі маленькія, з такімі васьм акенцамі. Ды хата пры хале. А цяпер, бачыце, якія прыгожыя дамы ў садах.

— Вы адны жывяце ў гэтым доме?

— Толькі са старым.

— А дзе вашы дзеці?

— Старэйшы сын Хвёдар — настаўнік. Выкладае беларускую мову ў вёсцы Нежаўцы. Другі сын Пятрусь загінуў на вайне. Быў афіцэрам, камандзірам роты.

— Ох, гэтая вайна, — уздыхнула гаспадыня. — Каб яе ніколі не было.

— Радаваўся брат, што мы так хутка адбудаваліся.

— Казаў: каб у Амерыцы былі такія зручаванні, не адбудаваліся б так хутка.

Нам вельмі не хацелася пакідаць ветлівых гаспадароў. Але трэба было ехаць. Гаспадар даў

А. А. Савіцкі ў рэдакцыі «Голасу Радзімы».

Гавораць турысты з Канады Мы ўбачылі новую Беларусь

Расказ Васіля Леанідавіча Хахлачова

На Радзіме я не быў сорок адзін год. І васьм мая доўгачаканая мара збылася.

...Цягнік прабягае апошнія кіламетры па польскай зямлі і, нарэшце, перасякае граніцу. Родная зямля! Цяжка перадаць, якое хваляванне ахапіла кожнага з нас, канадскіх турыстаў. На вачах ва ўсіх былі слёзы, многія плакалі.

Першыя два тыдні нашага турысцкага падарожжа прайшлі ў Беларусі. Вельмі многа добрых уражанняў, многае хочацца расказаць.

Самае цудоўнае ў Беларусі — людзі. Нідзе настак ветліва і гасцінна не сустракалі, як тут. Усюды мы бачылі шчырыя ўсмішкі, нам паднісілі кветкі, незнаёмыя людзі абдымалі і цалавалі нас, як самых дарагіх сяброў.

Мяне здзівіла дружба савецкіх людзей. Яна пачынаецца яшчэ з малых год. У адной з вясковых школ мы бачылі, як нараджаецца гэта дружба. Быў першы дзень заняткаў. Вельмі цёпла і кранальна старэйшыя дзеці прымалі ў сваю школьную сям'ю навічкоў-першакласнікаў.

На фабрыках і заводах мы бачылі моцную дружбу рабочых. Гэта дружба дапамагае ім рабіць вялікія справы. І ўсюды — новыя людзі: актыўныя, працалюбівыя.

Гэтыя цудоўныя беларускія людзі ператварылі сваю рэспубліку ў квітнеючы сад. Яны пабудавалі магутныя прамысловыя гіганты, школы і інстытуты, дзіцячыя сады і яслі, тэатры і санаторыі. Яны выпускаюць станкі і машыны, кнігі, абутак, адзенне. Гэта дзякуючы ім Беларусь з адсталай і непісьменнай ператварылася ў рэспубліку з высокаразвітай прамысловасцю.

Хочацца сказаць і аб беларускай сталіцы — Мінску. Яго можна назваць юным горадам, у якім чыстыя вуліцы і добраўпарадкаваныя дамы, цудоўныя паркі і зялёныя алеі. У горадзе многа магазінаў, дзе ў дастатковай колькасці маюцца ўсе тавары. Спадабаліся нам і мінчане: ветлівыя, гасцінныя.

Нас вельмі парадавалі і некаторыя лічбы. У Мінску ў вышэйшых навучальных установах вучыцца 25 тысяч студэнтаў. А ўсяго ў Беларусі дваццаць пяць розных інстытутаў. Толькі ў гэтым годзе яны выпусцілі васьм тысяч маладых спецыялістаў. З іх — чатыры тысячы закончылі завочныя факультэты і аддзяленні. У Мінску кожны дзень выдаецца звыш 200 тысяч кніг, а з заводскіх і фабрычных канвеераў сыходзяць сотні трактараў, грузавых аўтамабіляў, веласіпедаў, станкоў, прыёмнікаў, тэлевізараў.

А навокал — рыштаванні новабудоваў. Хуткімі тэмпамі растуць новыя прамысловыя аб'екты, раёны і кварталы.

Мы ўбачылі новую Беларусь, зусім іншае жыццё: шчаслівае, радаснае, спакойнае. Мы ўбачылі людзей са светлай будучыняй, з ясным заўтрашнім днём.

нам адрае свайго стрыечнага брата Івана Радзюкевіча ў Слуцку, куды паехаў Аляксей Андрэевіч, а гаспадыня, як мы ні адмаўляліся, наклала поўныя кішэні цудоўных яблык.

У Слуцку мы таксама не засталі госця з Амерыкі. Гаспадыня са спачуваннем сказала нам:

— На жаль, няма яго. Паехаў у Мінск да сястры.

Але і адсюль нас не адразу адпусцілі. Тут мы пакаштавалі вельмі смачныя грушы. Пакуль ішла размова, гаспадыня падкладвала грушы на талерку і запрашала нас есці, а гаспадар адказваў на пытанні, якія нас цікавілі.

Іван Ціханавіч вельмі прыемны чалавек. Ён многа бачыў, перажыў. Выглядае, аднак, молада, хоць ужо на пенсіі.

Надрыжэлася я за яго, — сказала жонка. — Ён у партызан сувязным быў: прыносіў у горад міны, лістоўкі. Бывае, возьме міну, пакладзе ў кішэню або за пазуху і ідзе ў горад. На кож-

ным кроку заставаў, патрулі. Панадзіся — адразу смерць. Сэрца перабаліць, пакуль вернецца.

— Я больш займаўся справай забеспячэння партызан перай для газет і лістовак, — сказаў гаспадар. — Да вайны я працаваў у гарадской друкарні. Калі прыйшлі немцы, пераехаў да маці ў Вялікую Сліву. Але як можна сядзець, склаўшы рукі, ў такі час? Амаль усе случчакі стаялі за Савецкую ўладу і за яе змагаліся.

— А нават хто быў і не задаволены чым да вайны, таксама ўзненавідзеў фашыстаў за іх здзекі над народам, — сказала гаспадыня. — І стаў шанаваць Савецкую ўладу.

— Гітлераўцы хацелі стварыць з беларусаў войска, — працягваў Іван Ціханавіч. — Мы называлі гэтых ваяк «бэкасымі». Нашы хлопцы часам ішлі ў гэта войска, але дзеля таго, каб узяць зброю, і з ёю ўцячы да партызан.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

Радасна ведаць

Кожны дзень я з радасцю бачу, як мяняецца аблічча майго роднага горада Баранавічы. Баранавічы сёння — гэта горад з развітай прамысловасцю, культуры і добраўпарадкаванымі. Больш трыццаці прамысловых прадпрыемстваў выпускаюць тут сваю прадукцыю. У многія гарады рэспублікі і за яе межы ідуць вырабы з маркай баранавічкіх заводаў і фабрык. Заваявалі шырокую вядомасць абутак, трыкатажныя вырабы, мэбля, вентылятары, аграгаты да грузавых аўтамабіляў, дэталі, станкоў, мясныя і малочныя кансервы і іншая разнастайная прадукцыя. У горадзе, дзе 22 гады назад дзеці працоўных не маглі вучыцца на роднай беларус-

кай мове, сёння ёсць шырокая сетка навучальных і культурных устаноў. У чатырох пачатковых, двух васьмігадовых, дзевяці сярэдніх школах і ў школе-інтэрнаце займаюцца дзевяці тысяч дзяцей рабочых і служачых. Да паслуг моладзі шэсць спецыяльных сярэдніх навучальных устаноў. Працуюць тры кінатэатры, краязнаўчы музей. У горадзе ёсць два паркі, стадыён, шмат клубоў.

Што асабліва ўражае ўсіх жыхароў горада і прыезджых — гэта вялізны размах будаўніцтва. На ўсіх вуліцах узводзяцца жыллыя дамы, будуюцца цэлы прамысловыя прадпрыемстваў, ідуць работы на добраўпарадкаванню. Ра-

ней у горадзе на сутнасці не было цэнтра. Зараз узнікла новая плошча, якая носіць імя Леніна. Прыгажэюць вуліцы Леніна, Савецкая, Камсамольская. У магазінах поўна тавараў. Людзі жывуць заможна.

Мне, прыбываюму ў засценках панскай Польшчы дванаццаць год, радасна бачыць і ведаць, што ідэалы, за якія змагаліся працоўныя ў страшныя гады прыгнёту, зараз даспяхова ператвараюцца ў жыццё. Лёс горада Баранавічы, яго людзей — яскрава таму прыклад.

І. РАЙСКІ.

На здымку: плошча імя Леніна ў Баранавічах.

Лішчыў ЗЕМЛЯКІ...

У кастрычніку гэтага года спаўняецца 40 год з дня заснавання Жаночага таварыства горада Чыкага. Па просьбе рэдакцыі артыкул аб дзейнасці гэтага таварыства прыслала нам адна з яго кіраўніц Пелагея Навумаўна Трушынская. Пелагея Навумаўна — ураджэнка вёскі Худлін Кобрынскага раёна. У Амерыку яна эмігрыравала ў 1930 годзе, хутка ўступіла там у Жаночае таварыства і з той пары нязменна з'яўляецца членам яго камітэта. У 1958 годзе Трушынская наведала Савецкі Саюз і апісала свае ўражання ад гэтай паездкі. Артыкул П. Н. Трушынскай аб рабоце Жаночага таварыства г. Чыкага па просьбе аўтара друкуем на рускай мове.

НАИБОЛЬШЕЕ
количество в о
русских эмигран-
тов приехало в
Америку в 1913—

Наш путь за 40 лет

1914 годах. В основном ехали мужчины, но были с ними и женщины. В чужой стране человек совсем теряется. Он начинает искать людей, с которыми можно поделиться своим горем (а его было достаточно) и поговорить на своём родном языке. Ну, куда пойдёшь? Шли в церкви, которые уже были приготовлены для нашего брата, шли в трактиры, чтобы горе своё залить. Но были среди женщин такие, которых церковь не удовлетворяла, которые искали живое интересное дело. А тут на нашей Родине произошла революция. До нас стали доходить слухи, что в стране Советов женщины имеют все права наравне с мужчинами и что Ленин сказал: женщина должна быть не только кухаркой, она должна научиться управлять государством.

водим большую культурно-просветительную работу. Была организована школа грамоты, так как члены общества почти все были неграмотные. Благодаря этой школе все женщины научились хорошо читать и писать, а также разбираться в различных сложных вопросах.

При Женском обществе всё время существует драматический кружок имени Максима Горького и хор. Кружок поставил много замечательных пьес: «На дне» Максима Горького, «Женитьба» Н. Гоголя, многие пьесы А. Островского, а также пьесы советских авторов. Наш хор распевает советские песни.

Мы устраиваем лекции и доклады на разные темы. Международный женский день празднуем с самого начала существования Женского общества. Это наш праздник.

В 30-х годах к нам в Америку начали приезжать новые эмигранты — люди из польской Польши. В то время наши ряды пополнились новыми членами, молодыми и инициативными. А когда Гитлер напал на Советский Союз, мы первыми начали помогать, чем могли, нашим братьям и сёстрам на Родине, хотя, конечно, это была капля в море.

В настоящее время наша организация насчитывает 87 человек. Было нас больше ста, но многие ушли на вечный покой, многие состарились. Сорок лет — большой срок!

Вот краткая история нашего Женского общества, которой мы решили поделиться с братьями и сёстрами на нашей дорогой Родине и за ее пределами.

По поручению общества написала
П. ТРУШИНСКАЯ.

ГЭТА НЕ ФАНТАЗІЯ

Вельмі паважаныя суайчыннікі!

Шчыра дзякую за вашу памяць, чыстасардэчнасць і кнігі. Асабліва мне спадабалася брашура, якая носіць назву «Камедыянты», п'яра Л. Прокшы.

Аўтару гэтага памфлета пацскаю руку! Дзельна напісаў. Сцвярджаю, што аўтар падаў не як фантазію ці домислы, але падаў зусім таксама, як і было ў сапраўднасці. Асабліва дакладна апісаў выкананне народнага прысуду над Казлоўскім. Няўжо аўтар сам быў тады ў будынку рэдакцыі? Бо мне зусім выпадкова давлялося быць у тым будынку на дзве гадзіны пазней. І ўсё тое, што піша Л. Прокша, мне тады апавадала Арсеньева. Шкада, што вы не прыслалі больш гэтых брашур. Я адну брашуру адашло Кушалю, няхай ён паглядзіць на сябе. Тут, у Дзётройце, я буду даваць усім нашым суайчыннікам чытаць «Камедыянты».

Зусім верна аўтар падкрэслівае ў прадмове: «З нацыяналістычнымі прайдзісветамі ў час гітлераўскай акупацыі і пасля вайны за мяжой у сілу шэрага абставін мелі справу і сумленныя людзі».

Да слова сказаць. Жыў я ў адным пакоі, будучы ў Нямеччыне, з Лявонам Случчанінам. Нічога я не бачыў у гэтага паэта антысавецкага. Паехаў ён на Радзіму. А тут пісалі, што яго асудзілі, саслалі ў ссылку, дзе ён і памёр. Ці праўда гэта?

Кнігі, прысланыя вамі, я не марную. Я перадаю іх суайчыннікам. Да гэтага часу я атрымаў прыблізна 50—60 кніг: з Мінска ад сваякоў, з Берліна з Камітэта за вяртанне на Радзіму. Маю альбом Мінска. Для нас гэта хлеб надзеіны.

Адносна кнігі я думаю так: новыя кнігі дорага каштуюць, дык ці не можна было б сабраць ад сваіх знаёмых ужываных кніг, тады каштавала б вам толькі перасылка.

Кнігі, асабліва пасляваенныя,

Ад рэдакцыі: Паважаны зямляк! Вашу просьбу аб пасылцы кніг выканаем у бліжэйшы час. Што датычыцца Лявона Случчаніна, то ён жывы, працуе настаўнікам, аб чым мы пісалі ў 64 нумары «Голасу Радзімы» за 1960 год. Змешчаны таксама і яго фотаздымак, зроблены ў час знаходжання паэта у Слуцку. Гэты нумар газеты мы вышлем вам разам з кніжкам. Дзякуем за шчырае слова. Чакаем вашых новых пісем.

адкрылі вочы няшчасным эмігрантам і прабудзілі патрыятызм і любоў да Радзімы. Адзін мінчанін вярнуў мне працяганую ім кнігу «Мінскі напрамак» Івана Мележа, і пачаў дзяліцца ўражаннямі аб падзеях, апісаных у кнізе. Прайшло, можа, пяць мінут, і мой субяседнік расплакаўся, як дзіця.

У мяне дома часта збіраюцца суайчыннікі. Мы тады пачынаем іграць пласцінкі з рускімі песнямі. Запануе такая ціша, што чуваць, як кожны дыхае. Насавяля хустачкі памінутна выціраюць вочы. А пласцінкі звычайныя, савецкія: «Расквінулось море широко», «Бярозка» або іншыя. Вы, сябры, не ўяўляеце, якая ў нас, у старых, туга па Радзіме. Перадаць гэта словамі немагчыма.

Апішу маленькі, але сумны эпізод. Аб'явілі ў лагеры, што нібы ад сягоння вяртанне на Радзіму закрыта. Пачалі запісваць у эміграцыю. Гэта было ў Нямеччыне ў 1948 г. Адна маладая дзяўчына, гадоў 20—22, са Смаленска, страшна гаравала, што ўжо ніколі не вернецца ў родны Смаленск. Аднаго дня адчыніла акно і пачала спяваць голасам, разрываючым душу: «Москва моя, страна моя, ты самая любимая...» Сабралася мноства людзей каля гэтага барака, і амаль усе плакалі. Пачалі яе, бедлага, угаворваць і супакойваць. Але гэта яшчэ горш на яе падзейнічала. Нарэшце выклікалі хуткую дапамогу, і яе забралі ў бальніцу. Вось што значыць сум па Радзіме.

Яшчэ раз пацскаю руку Л. Прокшы, аўтару «Камедыянты».

Бывайце здаровы. Спадзяюся спаткацца з вамі ў сваім родным Мінску. Калі мне сямейныя ўмовы не дазваляць прыехаць на Радзіму і пажыць там перад смерцю, то хоць у госці прыеду, але прыеду!

З пашанай да вас
Я. С.

Гавораць турысты з Канады

На Радзіме я памаладзеў

Іосіф Мішко пасяліўся ў Канадзе даўно, яшчэ, да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. За мяжу паехаў маладым хлопцам, а зараз гэта стары, зусім сівелы чалавек.

У 1933 годзе Мішко прыезджаў на родную Навагрудчыну. У той час яна была яшчэ пад уладай панскай Польшчы. Ніякіх асаблівых змен не заўважыў Мішко ў жыцці сваіх родных, такім жа правінцыяльным, занябаным гарадком заставаўся Навагрудак.

І вось ён зноў на Радзіме. Цяпер змены адчуваецца на кожным кроку. Брэст, Мінск—гэта маладыя, зусім новыя, чыстыя і прыгожыя гарады. Іосіфу Мікалаевічу ўсё падабаецца, ад усяго ён прыходзіць у захапленне.

— Ваш горад такі малады, такі прыгожы,— гаворыць Мішко аб Мінску.— І моладзь жыве ў ім такая цудоўная. Мне ўжо больш за семдзесят. Але на Радзіме я, здаецца, памаладзеў.

Да ад'езду за мяжу Мішко працаваў у Бярозаўцы на шклозаводзе. Тады гэта была саматужная гута, на якой корпалася некалькі дзесяткаў рабочых. Ніякай механізацыі не было і ў паміне. І вырабы завода былі вельмі простыя.

У час свайго знаходжання на Бацькаўшчыне Мішко пабываў у Бярозаўцы на шклозаводзе «Нёман». Цяпер гэта прадпрыемства з вялікай колькасцю рабочых, мноствам машын. І хоць завод ужо дае шмат прадукцыі, рэканструкцыя яго яшчэ працягваецца і будзе закончана к канцу сямігодкі. Вырабы завода вядомы за межамі не толькі Беларусі, але і Савецкага Саюза. На міжнароднай выстаўцы ў Бруселі ім быў прысуджан бронзавы медаль.

На заводзе Іосіфу Мікалаевічу Мішко прыпаднеслі каштоўныя падарункі: прыгожыя вазы з партрэтамі першых савецкіх касманаўтаў Юрыя Гагарына і Германа Цітова.

— Для мяне гэта вельмі каштоўныя падарункі, вельмі,— падкрэслівае Мішко.— Я буду захоўваць іх у сябе да канца жыцця. А пасля маёй смерці завяшчаю перадаць для захавання ў Рускі Народны Дом.

Савецкая ўлада зрабіла цуд

Гэты чалавек пакінуў Радзіму ў 17 год. Ён паехаў у Канаду з галоднай вёскі на Кобрыншчыне, ратуючыся ад беднасці і бяспраўя.

— Думаў, што забыўся я за гэтыя доўгія гады размаўляць на роднай мове,— гаворыць цяпер Іван Якаўлевіч Дзвінец.— Рэдка даводзіцца мне яе чуць у Канадзе. Фермы ў нас размешчаны далёка адна ад адной, а дома таксама не пагаворыш па-беларуску: жонка мая—галандака па паходжанню, з дзецьмі гаворым па-англійску.

Але дарэмна Іван Якаўлевіч хваляваўся. На роднай зямлі ўсё адразу ўспомнілася, і гаворыць ён свабодна і лёгка, нібы не выязджаў з роднай Брэстчыны.

— Сям'я ў мяне вялікая—дзевяць дзяцей ды жонка. А жонка, хоць і не руская, а вельмі разумее маю тугу па Радзіме. Я з ёй раўся перад паездкай: «Як ты думаеш, ці варта мне ехаць? Не кажу ўжо, што цяжка табе будзе працаваць адной за дваіх. Але ж на паездку пойдучы ўсе нашы зберажэнні, сабраныя за доўгія гады цяжкай працы. Табе іх не шкада?» І што вы думаеце, не толькі не пашкадала, наадварот, угаворвала мяне ехаць. «Можна, адзіны раз у жыцці ты маеш такую магчымасць, а я ж ведаю, як ты сумуеш па роднай аямлі. Едзь і аб доме не клапаціся. Усё будзе ў парадку».

— А нашы пачуцці тут, на Радзіме,— працягвае Іван Якаўлевіч Дзвінец,— па-мойму, нават не зразумее той, хто сам не перажыў надобнага. Пакінуць краіну беднай, галоднай, непісьменнай—і застаць квітнеючую, шчаслівую, маладую зямлю! Сапраўдны цуд зрабіла Савецкая ўлада. І калі толькі будзе мір на зямлі—а мы ў гэта верым і за гэта змагаемся,—мы абавязкова яшчэ не раз прыедем да вас у госці: пабачыцца з роднымі, парадавацца вашым поспехам, падыхаць паветрам Радзімы.

Умацо ўваюцца нашы сувязі і кантакты

(Пачатак на 2-й стар.)

Аднойчы гітлераўцы прывялі на вайсковыя заняткі «бэнасых». Глядзяць, а пляц, на якім яны павінны былі праводзіць заняткі, увесь усыпаны лістоўкамі нашых партызан. Гітлераўцы заўважылі, што лістоўкі гэтыя зроблены з іх паперы. Пачалі дашуквацца. Я спалохаўся не на жарты. Хутчэй пабег да Каці. Гэта дзяўчына да вайны працавала наборшчыцай. Немцы паставілі яе загадчыцай папяровага складу. Яна мне і перадавала паперу для партызан. Мы яе з гэтага складу назамі вазілі. Ну, думаю, дрэнна будзе і мне, і гэтай дзяўчыне. Каця абяцала маўчаць.

— Хай мяне парэжучы на кавалкі, не выдам нікога, — сказала цвёрда дзяўчына.

І яна б не выдала. Але ўсё абышлося добра. Шэф друкарні, пакылы нямецкі афіцэр, або баючыся пакарання за тое, што не дагледзеў, куды дзявецца папера са складу, або, можа, спачуваў партызанам, але запэўніў сваё начальства, што ў яго на складзе ўсё ў парадку. Так астраўнічкі засталіся з носам.

— А вы ведалі Астроўскага? — спыталі мя.

— Таго, што ў Мінску быў з гітлераўцамі, не ведаў. І наогул на Слуцкім мала хто ведаў яго. А вось памешчыка Казіміра Астроўскага я ведаў добра. Высокі такі мужык з казлінай бародкай. Фальварак у яго быў ля вёскі Паўстынь. Пасля рэвалюцыі ў гады грамадзянскай вайны, у часы нямецкай, а потым беларускай акупацыі пан Казімір пастаўляў войскам акупантаў коней. Я сам па яго загаду адводзіў сваёго каня з Вялікай Слівы ў Паўстынь. Казімір нібы і не быў дрэнным чалавекам, апошняга каня са двара не браў, а калі і браў, то замяняў якой-небудзь спісанай клячай. Але ворагу служыў. І сын яго пайшоў па слядах бацькі. Няма нічога даўнага: пана да пана цягне.

Да адыходу аўтобуса на Мінск заставалася нямнога часу. Трэба было развітацца з гаспадарамі дома. Іван Ціханавіч даў нам адрас сваёй сястры ў Мінску, і мы паехалі.

І вось нарэшце мы сустрэліся з гасцем з Амерыкі. Ён сядзеў за сталом сярод сваіх родных.

— А мы вас шукалі ў Працэвічах, — сказаў мы, прывітаўшыся з Савіцкім.

Каб не перашкаджаць суст-

рэчы родных, мы запрасілі гасця ў рэдакцыю.

— Я і сам збіраўся да вас. Абавязкова прыеду, — сказаў Аляксей Андрэвіч.

Праз некалькі гадзін мы сустрэліся ў рэдакцыі.

— Ну як, Аляксей Андрэвіч? Вы не змянілі ў час знаходжання ў Працэвічах сваёй думкі аб беларускай мове? Трэба яе пахаваць ці няхай жыць?

Аляксей Андрэвіч усміхнуўся і сказаў:

— Няхай жыць...

— Мы размаўлялі з вашымі братам у Працэвічах. Ён гаворыць на беларускай мове і іншай мовы не ведае. Як жа можна пахаваць мову, на якой гавораць мільёны людзей?

— Так, — згадзіўся Савіцкі. — Я адчуў, знаходзячыся тут, на Радзіме, што савецкая нацыянальная палітыка вельмі правільная.

Мы падышлі з Аляксеем Андрэвічам да шафы, за шклом якой стаялі прыгожа выданыя творы Якуба Коласа. Янкi Купалы, Платона Галавача, Ціхі Гартнага, Змітрака Бядулі, Ільі Гурскага, Аляксея Кулакоўскага, Максіма Танка, Уладзіміра Дубоўкі, Міхася Лынькова, Івана Шамякіна...

— Гэта толькі маленькая частка таго, што выдаецца ў Беларусі на роднай мове, — сказаў мы. — Завітайце ў кніжны магазін, і вы ўбачыце там паліцы ад столу да падлогі з беларускай літаратурай.

— Так, я гэта бачыў.

— На вуліцах вы чулі беларускую мову?

— Чуў, вядома, чуў.

— А не бачылі, каб хто падыходзіў і забараняў гаварыць на ёй?

— Не. Такого не бачыў, — усміхнуўся Савіцкі.

— А надпісы беларускія вы бачылі?

— А як жа, бачыў. І ў магазінах, і на афішах, і на цукерках, і на папярсах.

— Адным словам, вы адчулі, што прыехалі ў Беларусь, а не ў які іншы край.

— О, гэта адчувае кожны... І адчувае таксама тое, што людзі ў Беларусі любяць і шануюць рускую мову і рускую літаратуру. І гэта без ніякага прымусу. Прымуся! Аб ім смешна нават гаварыць.

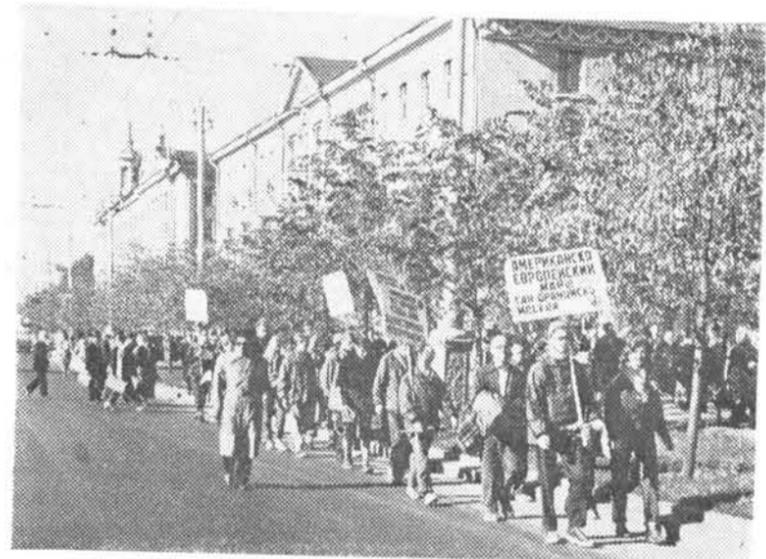
— Ну, прабачце, Аляксей Андрэвіч, што мы задаем вам такія пытанні. Але за мяжой, у тым ліку і ў ЗША, знаходзяцца людзі, якія выдумваюць небывалыя аб русіфікацыі Бела-

русі. І гэта людзі, які ў час гітлераўскай акупацыі дапамагалі фашыстам руйнаваць не толькі беларускую культуру, але знішчалі і сам беларускі народ. Да вайны ў Віцебску, напрыклад, выходзіла газета «Віцебскі рабочы» на беларускай мове. Калі прыйшлі фашысты, яны закрылі гэтую газету і пачалі выдаваць паклёпніцкі лісток на рускай мове «Новый путь». У гэты брудны лісток пісаў свае брудныя артыкулы Ю. Віцьбіч. У іх «усходні патрыёт», як ён называў сябе, усхваляў фашыстаў. Цяпер Віцьбіч жыць недзе за мяжой. Ён пралівае кракадзілавы слёзы над лёсам беларускай культуры, крыгчыць аб русіфікацыі, аб паняволенні, а тым часам у Віцебску зноў выходзіць беларуская газета і людзі чытаюць літаратуру на роднай мове, праірае беларускі тэатр імя Якуба Коласа. Вось нам і хацелася б, каб вы там, за мяжой, калі спаткаеце такіх «патрыётаў», як Віцьбіч і яму падобныя, сказалі ім: «А як вы, спадары, баранілі беларускую культуру ў самыя чорныя часы жыцця нашага народа?»

Нам бы вельмі хацелася, каб усё тое, што вы бачылі на сваёй Радзіме, расказалі сумленным землякам і, калі яны памыляюцца, дапамаглі ім зразумець праўду. А калі будзе ў вас час, і напісалі б нам у рэдакцыю артыкул як аб добрых людзях, так і аб тых, хто муціць ваду і перашкаджае дружбе і разуменню паміж народамі.

Мы развіталіся, упэўненыя ў тым, што наш зямляк нас добра зразумеў, што мы завязалі моцны кантакт яшчэ з адным нашым чытачом і карэспандэнтам. У гэтым дапамагла наша рэчаіснасць, якая яшчэ больш паглыбіла ў Аляксея Андрэвіча Савіцкага пачуццё любіва да сваёй Радзімы, дапамагла зразумець тое, у чым ён памыляўся або чаго не зразумеў.

Леанід ПРОКША.

Удзельнікі марша міру на вуліцах Мінска.

Пешшу з Сан-Францыска — у Маскву

Некаторыя з іх прайшлі пешшу ўжо каля дзевяці тысяч кіламетраў. Яны пачалі свой паход за мір 1 снежня 1960 года ў Сан-Францыска, перасеклі ад акіяна да акіяна ўсю тэрыторыю ЗША, прайшлі па дарогах Англіі, Бельгіі, Заходняй Германіі, ГДР, Польшчы, а зараз ідуць па савецкай зямлі.

Спачатку іх было менш дзсяці чалавек, але па дарозе да іх далучыліся амерыканцы з другіх гарадоў, англічане, французы, немцы, нарвежцы, фіны. Цяпер у маршы Сан-Францыска — Масква прымаюць удзел трыццаць чалавек.

Гэта людзі рознага ўзросту — ад 19 да 48 гадоў, рознага жыццёвага вопыту, рэлігійных і палітычных поглядаў, прафесій і асабістых схільнасцей. Але ўсіх іх аб'ядноўваюць клопаты за лёс міру на зямлі, імкненне нешта зрабіць для яго абароны і ўмацавання.

Удзельнікі марша ішлі па дарогах розных краін з лозунгамі, якія заклікалі да міру, раззбраення, забароны ядзернай зброі, ліквідацыі ваенных дагавораў.

15 верасня ўдзельнікі маршу, перайшоўшы пагранічную раку Буг у Брэсце, ступілі на Савецкую зямлю. Савецкія людзі сустракаюць іх добрым, ветлівым словам, прыпадносяць кветкі. Удзельнікам паходу заўсёды забяспечаны начлег, гарачая стравя ў дарозе. Госці здзіўляюцца:

— Спачатку нам гаварылі на Захадзе, — расказваюць яны, — што нас не пусцяць у Расію. Калі стала вядома, што савецкія ўлады дадуць нам візы, нас пачалі палюхаць. Гаварылі, што не дазваляць не толькі раздаваць лістоўкі, але нават размаўляць з людзьмі. Некаторыя заяўлялі, што нас пасадзяць у турму, як толькі мы з'явімся ў Расіі з нашымі лозунгамі.

— Ну і як, верылі вы гэтым «прарокам»? — пытаюся я.

— Хто-ніхто верыў, пачаліся размовы аб тым, што наўрад ці прыдзецца давесці паход да канца.

— А цяпер?

— Жыццё, факты многаму нас навучылі. Нас праследавалі, арыштоўвалі і штрафавалі там, на Захадзе, а ў Савецкім Саюзе нас прымаюць як сяброў. Вывад зрабіць няцяжка.

Марш міру працягваецца. Удзельнікі паходу ідуць па дарогах нашай краіны.

Ю. ГЕНЕРАЛАУ.

З Е М Л Я К У

Ёсць у мяне зямляк вядомы наш садавод Іван Сікора. Былі ў нас радасці і гора, я ліст пішу яму дадому.

Пішу... і думкі йдуць не роўна. У мінулае адкрыць бы дзверы. З таёй, мічурынец чароўны, я ў хараство зямлі паверыў.

Ёсць сад цудоўны ў Таболах, таёй пасаджаны на памяць.

Ён мне і сёння вельмі дораг, — дамоў мяне заве і вабіць.

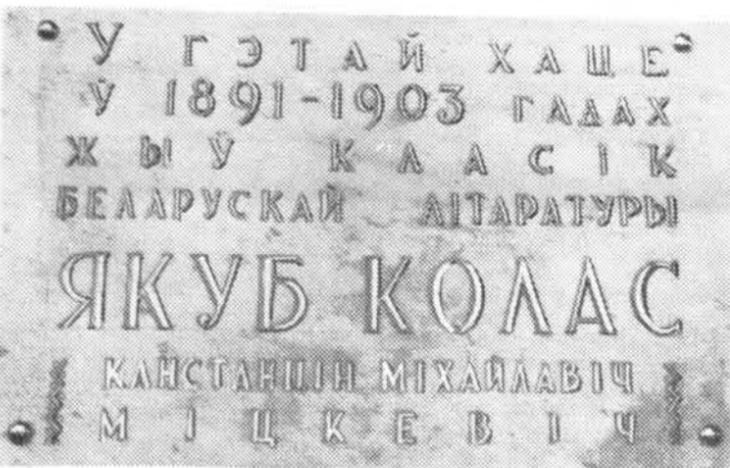
Дарогаў пройдзена так многа, ляжаць на твары іх узоры.

Хоць і чуваць гадоў знямога, а крочыць хочацца бадзёра,

пракладваць новыя маршруты да новых сцежак-перавалаў, куды нясе нас ўздым

магутны — да тых вышыняў небывалых. Міхась МАШАРА.

Да юбілею паэта

Мемарыяльная дошка ў Альбуці.

(Пачатак на 1-й стар.)

ны, дзе раней жыў і працаваў народны паэт. У выніку атрымалася кніга нарысаў, напісаная на рэальным матэрыяле, значна папоўніўшая біяграфію Якуба Коласа.

Закончана праца над нарысам «На гасціннай зямлі». У ім расказваецца аб жыцці, творчасці і грамадскай дзейнасці Якуба Коласа ў Ташкенце, куды эвакуі-

раваўся народны паэт у час Вялікай Айчыннай вайны. Нарыс складаецца з трох раздзелаў. Значнае месца адведзена разбору вершаў і паэм Коласа, напісаных ім на узбекскай зямлі.

Аб якасці і мастацкіх асаблівасцях публіцыстыкі паэта гаворыцца ў другім раздзеле нарыса. Сюды ўвайшло раней надрукаванае п'сьмо Якуба Коласа і Янкi Купалы беларускаму

народу, напісанае ў Маскве ў першыя дні Вялікай Айчыннай вайны. Прыводзіцца таксама п'сьмо-заклік Якуба Коласа да воінаў-узбекаў у дні абароны Сталінграда.

Трэці раздзел расказвае аб дружбе беларускага паэта з узбекскімі пісьменнікамі, аб выступленнях паэта па радыё, ва узбекскіх установах, аб святкаванні ў Ташкенце 60-годдзя з дня нараджэння Якуба Коласа. Уключана юбілейная прамова паэта, а таксама вышывальныя п'сьмы Аляксея Талстога, Карнея Чукоўскага і іншых рускіх і беларускіх пісьменнікаў.

У літаратурны музей працягваюць паступаць невядомыя дакументы, фатаграфіі, п'сьмы Якуба Коласа. З цэнтральнага ваенна-гістарычнага архіва горада Масквы паступіў, напрыклад, паслужны спіс Канстанціна Міхэйлавіча Міцкевіча з каштоўнымі звесткамі. У ім запісаны ўсе даты аб вайскавай службе паэта, аб пераездах у вайсковыя падраздзяленні.

Вялікую цікавасць выклікаюць п'сьмы Якуба Коласа, паступіўшыя ў музей ад беларускіх пісьменнікаў і грамадскіх дзеячоў, з якімі народны паэт веў перапіску ў час Айчыннай

вайны. Яны з'яўляюцца важнымі дакументамі для папаўнення біяграфіі паэта.

Якуб Колас цікавіўся падзеямі на фронце, балюча перажываў здзекі фашысцкіх захопнікаў над акупіраваным населеніцтвам, з радасцю сустракаў з роднай зямлі кожную вестку аб мужнасці і гераізме беларускага народа ў тыле ворага і на франтах Айчыннай вайны. «Як цяжка ўсведамляюць, што так далёка залез немец на нашу зямлю! А людзі, радавыя нашы людзі, такія слаўныя, такія дзівосныя, здольныя на вялікія справы...»

У п'сьмах Якуба Коласа адчуваецца заклапочанасць справамі беларускай літаратуры, пісьменнікамі, ад якіх падоўгу не было вестак. Балюча перажывае ён вестку аб смерці Змітрака Бядулі, лепшага сябра — Янкi Купалы, свайго сына Юрыя, які загінуў на фронце.

Нягледзячы на ўсенароднае гора і свае ўласныя пакуты, Якуб Колас піша вершы, паэмы, аповяданні, публіцыстычныя артыкулы, заклікае беларускі народ адпомсціць ворагу за разбураны край. Піша і заклікае, як сам кажа паэт у адным з п'сьмаў, «кроўю свайго сэрца».

У музей паступілі і іншыя матэрыялы. Не так даўно жонка

прафесара Маскоўскага ўніверсітэта Б. Бенкергейма перадала ў музей рукапісы першай рэдакцыі паэмы Якуба Коласа «Сымон-музыка», а жонка вядомага ў свой час вучонага-географа Аркадзія Смоліча Аляксандра Смоліч, пражываўшага ў Омску, перадала ў музей некалькі да гэтага часу невядомых фатаграфій Якуба Коласа 20-х гадоў. Рэдкія фатаграфіі перадалі ў музей таксама пісьменнікі Язеп Пушча і Міхась Лынькоў.

Музей за апошні час папоўніўся творами Якуба Коласа ў перакладах на іншыя мовы, якія выданы ў Польшчы, Чэхаславакіі, Германіі, Манголіі. Навуковыя супрацоўнікі музея вядуць вялікую работу па вывучэнню літаратурнай спадчыны Якуба Коласа. Запісаны і апрацаваны цікавыя ўспаміны яго былых вучняў, знаёмых, пісьменнікаў Беларусі і іншых рэспублік. Кніга ўспамінаў «Жыццё для народа» падрыхтавана да друку і выйдзе ў гэтым годзе ў выдавецтве АН БССР.

М. ЖЫГОЦКІ,
супрацоўнік музея.

НАШ АДРАС

Мінск, праспект імя Сталіна, 77. Дом друку, пакой № 20. Для п'сьмаў (für Briefe): Minsk, Postschliessfach № 14.